

Matjaž Bizjak, *Srednjeveške računske knjige za Slovenijo 1, Deželnoknežji obračuni za Kranjsko (Landesfürstliche Abrechnungen für Krain) 1436-1448., Ljubljana: Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, 2016., 180 str.*

U svome plodnom radu slovenski povjesničar Matjaž Bizjak objavio je sedam knjiga i oko četrdeset znanstvenih članaka. Područje kojim se najviše bavi jest gospodarska povijest srednjega vijeka s naglaskom na urbare i obračunske knjige na slovenskom ozemlju. Osim toga bavi se i objavljivanjem srednjovjekovnih urbara i isprava. Knjiga *Deželnoknežji obračuni za Kranjsko* prvi je tom u novoj seriji *Srednjeveške računske knjige za Slovenijo* koja je osnovana s namjerom objavljivanja onih izvora koji su značajni za područje današnje Slovenije, a koji se zbog povijesnih razloga ne mogu izjednačiti sa slovenskim etničkim i nacionalnim prostorom (str. 7). Primjer koji to najbolje ilustrira jest upravo rukopis o Zemaljskom obračunu za Kranjsku koji sadrži i habsburške posjede u središnjoj Istri, odnosno gospoštije Pazin, Vranju i Završje koje su u petnaestom stoljeću bile pridružene Kranjskoj, iako je Pazinska knežija u vrijeme dolaska pod habsburšku vlast imala obilježja kneževine, uključujući i svoje privilegije, ogradno sudstvo i glavara. Stoga je namjera serije objavljivati izvore koji se, prirodom svoga postanka, protežu i na određene susjedne zemlje, a bez postavljanja krutih nacionalnih okvira što je za svaku pohvalu.

Osnovna je podjela knjige na Uvod (str. 9 – 55), Ediciju (57 – 148) i Dodatke (149 – 180). Uvodni dio, odnosno uvodna studija, donosi popis izvora i literature (11 – 20) nakon čega slijedi opis dvaju rukopisa (A i B) koji zajedno tvore obračunsku knjigu (21 – 23). Pritom treba naglasiti da je veći rukopis (A), u kojemu su obrađene i istarske gospoštije, nastao u razdoblju od 1437. do 1439., a drugi od 1445. do 1448. godine. Sadržajno, riječ je o 24 obračuna 17 gospoštija pri čemu su u prvome rukopisu sadržani svi posjedi koji su se 1439. nalazili u sklopu kranjske komore, a u drugom je rukopisu izdvojeno svega pet posjeda na kojima su se unosile dopune, ali se ne može utvrditi razlog takvom postupanju (46). U ostatku uvodne studije Bizjak daje kratak pregled razvoja habsburške kneževske vlasti u Kranjskoj i Istri (24 – 37), ustrojstva habsburške uprave (38 – 41), okolnosti nastanka obračunske knjige uslijed tenzija između cara Fridrika III. i njegova brata Alberta VI. oko podjele nasljedstva (42 – 45) te mjere i novac korišten u knjizi (49 – 53) i Edicijska načela (54 – 56).

Poglavlje Edicija sastoji se od transkripcije rukopisa A (59 – 122) i rukopisa B (123 – 148) koja je urađena iznimno profesionalno i pregledno, uz opsežan i precizan kritički aparat koji pojašnjava osobe i toponime spomenute u tekstu te čitatelju omogućuje iščitavanje teksta bez potrebe za dodatnom literaturom. Istarske gospoštije Pazin (100 – 103), Vranja (104 – 105) i Završje (113 – 118) nalaze se u rukopisu A. Sva novčana podavanja jasno su i pregledno navedena uz tekst te ih je, zahvaljujući pojašnjenjima u Uvodu, moguće lako razumjeti i pratiti.

Na kraju se nalaze prilozi (149 – 180) pri čemu, pored Imenskog kazala (149 – 161) i Slikovnih priloga (173 – 180), posebno treba izdvojiti Stvarno kazalo (162 – 172), odnosno opsežan rječnik koji pojašnjava ne samo srednjovjekovne njemačke stručne gospodarske

pojmove, već i sve one riječi koje bi suvremenom čitatelju mogle biti strane ili teško razumljive čime je Bizjak čitatelju znatno olakšao snalaženje u tekstu.

Knjiga Matjaža Bizjaka predstavlja neizmjeran doprinos za gospodarsku povijest Kranjske i Istre. Pored transkripcije koja je u središtu pozornosti, svakako treba naglasiti i pohvaliti vrlo dobru uvodnu studiju i priloge. Istraživačima će istarske povijesti *Deželno-knežji obračuni za Kranjsko* nesumnjivo biti od velike važnosti za razumijevanje i vrednovanje habsburške vlasti na Poluotoku.

Robert Kurelić